תלמוד בבלי · ראשונים · כתב יד רש״י · סדר קדשים

כתב יד רש"י על בכורות

רש״י

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כתב יד רש"י על בכורות

רש״י

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כתב-יד-רשי-על-בכורות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף נז: 4
דף נח: 5
דף נח: 6
דף נט: 7
דף נט: 8
דף ס: 10
דף ס: 11
דף סא: 13

דף נז:

מכאן ועד סוף המסכת נמצא נוסחא אחרינא בכל הפי' של רש"י ז"ל שבידי וז"ל:
במקומינו - כשהבהמה מתה מחמת לידה מפשיטין אותה ומלבישין אותה בעורה:
את החיה - הולד כדי שיתחמם ומעלה כאילו היתה אמו חיה:
נתגלה טעמא של חזירים שבמקומינו - לייטונא"ש המו חזרת מהפך מאכל:
קליפי עלים - קליפה של עלים:
בית המסס - צנפי"ץ בלע"ז שכולו עשוי קליפות קליפות:
על חודו - זו אצל זו עברו על עביו כעין שנפל שהיה עביו חד ועגול וכ"ש אם היה משופה בנסורת כגון נסר היה עדיין רחב יותר:
בר יוכני - עוף גדול:
נטבעו ס' כרכים - בחלבון וחלמון שלה:
ומי שדייא ליה - לביצתו לאיבוד:
והא כתיב כנף רננים נעלסה - ודרשי' נעלסה נוטריקון במסכת מנחות בפ' ר' ישמעאל (מנחות סו:) נושא עולה ומתחטא. מתחטא לשון ירידה:
ההיא - הביצה שנפלה מוזרת הואי שאין אפרוח גדל בה והשליכתו מדעתה:
מתני' ג' גרנות למעשר - בג' פעמים בשנה הבהמות מתעשרות. ובגמ' מפ' טעמא:
פרוס הפסח - בגמ' [נח.] מפרש ט"ו יום קודם הפסח דהיינו יום אחרון של אדר וכן פרוס עצרת ט"ו יום קודם וכן פרוס החג דהיינו יום אחרון של אלול:
(**ט**"ו) [**כ**"**ט**] **באדר** - מפ' בגמ' [שם] במאי פליגי ומאי טעמייהו:
בא' בניסן - י"ד קודם לפסח:
ולמה אמרו בכ"ט באלול - דהוי ט"ו ימים ולא אמרו בא' בתשרי י"ט הוא ואי אפשר לעשר כדמפרש בגמרא [שם] לטעמא דכולא מתני':
מתעשרין לעצמן - משום ספיקן:
כל הנולדים וכו' - הך סתמא כר"א בר' שמעון:
חמש לפני ר"ה וכו' - אגב דבעי למתני ה' לפני הגורן וה' לאחר הגורן מצטרפין תנא נמי הא:
לא ישחוט - דטבל' בגורן מדרבנן ואם שחט פטור דלא אשכחן בטבל מעשר בהמה לא לאו ולא מיתה:

[גמ'] **לקבל חרפי ואפלי וקייטי** - כנגד שלשה זמנים שהבהמות יולדות אותן הממהרות לילד קרוי חרפי ויולדות בתחלת החורף ומתעשרות בניסן ואפלי בעצרת ואותן היולדות בקיץ ולדותיהן מתעשרות בפרוס החג:
מאי שנא הני בהני זמני - טפי מחדש אחר קודם הפסח ועצרת וחג:

דף נח.

כדי שתהיה מצויה - למכור לעולי רגלים דכיון דלא מתעשרי לא שחטי להו ולא מזבני להו עד פרוס החג דמעשרן:
ואע"ג דתנן במתני' עד שלא הגיע זמן הגורן מותר למכור ולשחוט - דגורן הוא דקובען למעשר אפ"ה לא שחטי להון עד דמעשרן:
דניתא ליה לאינש דלעבד מצוה בממוניה - שאין חסר בי' כלום שהוא עצמו מקריב מעשרו ואוכלו שלמים:
דטבל כגורן - כי היכי דגורן קובעת למעשר משנתמרח בכרי מדאורייתא כך ימים הללו קובעים את הבהמות מדרבנן כדתנן הגיע הגורן לא ישחוט עד שיעשר:
פרוס פלגא - פרוסה משמע דבר הפרוס לב' חלקים:
שואלים בהל' הפסח קודם לפסח - והיינו נמי מהלכות הפסח דמעשרין לבהמות דליתחזי למיכל ברגל. כדאמרינן איידי דלא נפיש בחד בתשרי ר"ה הילכך מקדימין להם בכ"ט באלול ולא בא' בתשרי אע"ג דהוא ב' שבתות קודם משום דבעי היכרא בחדש וישן:
ובמאי קמפלגי - דהא בן עזאי [נמי] סבר דזמן גרנן הוי בפרוס הפסח ט"ו יום קודם דיום כ"ט באדר וי"ד דניסן הרי ט"ו:
זמנין - דט"ו יום קודם הפסח מקלע ביום ל' באדר כגון דהוי אדר מלא ור"ח לא הוי עד יום ל"א ויום אחד קודם ניסן הוי פרוס הפסח דהיינו י"ד מניסן וא' מאדר:
זמנין דמקלע - פרוס ביום כ"ט באדר כשהוא חסר דהוי ר"ח יום ל' הלכך לא קבע זמן לפרוס [הפסח]:
בא' בסיון - מאי טעמא דבן עזאי דלא אמר ט"ו יום כדאמר בפסח איידי דלא נפישי אותן ולדות (אפילו) דמעוט בהמות יולדות מניסן ועד עצרת אם מקדים ומעשר להו ט"ו יום שלמי לאוכלן (נאכלין) קודם עצרת ולא תהיה בהמה מצויה לעולה רגלים:
בן עזאי לטעמיה דאמר - לקמן האלולים מתעשרין לעצמן ואין מצטרפין עם אותן שנולדו קודם אלול שמא בא' באלול ר"ה למעשר בהמה הו"ל חדש וישן ולא עם אותן הנולדים אחר אלול שמא בא' בתשרי הוי ר"ה והוה ליה חדש וישן ומדמספקא ליה אימת ר"ה

אלול או תשרי מתעשרין האלוליים לעצמן הילכך לא קבע זמן גורן של קייטי בכ"ט באלול דלא ליתי לצרופי דנולדים באלול בהדייהו:

ולעשר ביום ל' באב - מ"ט יום זמנין דמחסרי ליה והוי ר"ח אלול ביום ל' ולא מעשרין בהן ואע"ג דלא אתי לצרופי אלול בהדייהו דהא אכתי לא נולד שום טלה היום ואי נולד [הוי] מחוסר זמן אפ"ה לא מעשרים לקייטי ההוא יומא משום דבעינן למעבד היכרא בין חדש לישן דלידעו אינשי דאלול לא שייך בהני קייטי ולא מצטרפי לעולם דאלול בהדי הנך ב' שבתות דהיינו י"ד יום:

אסקרתא - סיקרא שקורין מיצ"א שהשבט צבוע בסיקרא והיה מונה א' ב' ג' ד' וכשהיה יוצא עשירי סוקרו בסקרא עד שיהא ניכר ואסור לצבוע ביי"ט דא"כ מלאכה הוא. והא דקבעי בכ"ט באלול ולא קבעי ביום ל' משום דרוב [שנים] אלול חסר והוי יום ל' ר"ה:

הואיל והללו אומרים כך - בא' בתשרי יהיו אלוליים מתעשרין לעצמן דלא ידעינן בהדי דמאן לצרפינהו:

קרח הזה - ר"ע הוא קרח דר"י בן קרחה הוא ר' יהושע בנו דר"ע דאמרינן בשבועות (דף ו.) שאל ר' יהושע בנו דר"ע את ר"ע וכו':

מפי שמועה אמרוה - ר"מ ור"א ור"ש כולהו מפי חגי זכריה ומלאכי וכדבר נבואה הוא ולא ניכר טעם הגלוי כמ"ד מקראות דבאומד הלב ומדלא ידעינן היכי אמור חגי זכריה ומלאכי עבדינן הכי וליכא למימר טעמא דמאן מסתבר [טפי]:

ה' בתשרי וה' באב - לעתיד לבא מצטרפין:

פשיטא - דמצטרפין מה שנולדים בין אלול [לאלול דאידך שתא] דתשרי הוי ר"ה והנך ודאי בשנה אחת נולדו:

פסקי גרנות - לבן עזאי דהכא איכא ב' גרנות בין תשרי לאב הבא:

היו לו ה' דאב וה' דאלול וה' דתשרי וכו' - (ו)דאי אית ליה ה' דאב וה' דאלול אמרינן דלא מצטרפין דשמא חדש וישן [הוא] אבל הכא ודאי איכא עשר דחיוב דודאי הוא [או] אלול ר"ה או תשרי ר"ה ומכניסן לדיר ונוטל אחד מן האלוליים דזה ודאי מעשר [הוי] וקרב למזבח ולא שיכוון כו':

דף נח:

דתשרי פטורים מאי אמרת - לאצטרופי הנך דתשרי לגורן אחד דשמא תשרי ר"ה ונצטרפו הנך דאב ואלול והני דתשרי ימתין עד שיולדו טלאים בשנה זו ויצטרפו עמהם הא לא אמרינן דעשירי ודאי אמר רחמנא לא עשירי ספק. ואם יכניסם לדיר עוד וגם

טלאים העתידים לבא שמא יצא אחד מאלו בעשירי וה"ל עשירי ספק דשמא אין זה ראוי למעשר שכבר נפטר דלמא הוי אלול ר"ה ונצטרפו הני של תשרי עם אותן של אלול ונפטרו ומשל אב היו פטורים שאין להם צירוף:

דלמא אתי למשקל מהנך - מאותן של אב או מאותן של תשרי דהויא חורבא דמעייל חולין לעזרה דאי שקיל מהנך דאב שמא אלול ר"ה ונמצא שזה שנטל אין לו צירוף ולא מעשר הוא וכן מאותן של תשרי:

קמ"ל - דלא גזרינן:

מתני' היו לו מאה ונטל עשרה - בלא שום מנין או עשרה ונטל אחד בלא מנין אין זה מעשר. וטעמא מפרש בגמ':

ר' יוסי אומר מעשר - הוי:

דלמא אתי למשקל מהנך - מאותן של אב או מאותן של תשרי דהויא חורבא דמעייל חולין לעזרה דאי שקיל מהנך דאב שמא אלול ר"ה ונמצא שזה שנטל אין לו צירוף ולא מעשר הוא וכן מאותן של תשרי:

קמ"ל - דלא גזרינן:

גמ' ולישדי להו ירקא - ירק עשב יטיל להם בחוץ ויצאו אחריו ולמה מעמיד אמותיהן גזרה שלא יהיה שם לקוח או יתום ויצאו עמהם הילכך מעמיד אמותיהן ולא יצא אלא מי שיש לו אם דרוב לוקחין אין להם אם נמכרת עמהן:

בן גומל אומר בב' תרומות הכתוב מדבר - דללוים קאמר רחמנא ונחשב לכם כדגן וכו' כלומר תרומת מעשר מן המעשר שאתם נותנים לכהנים תהיו נוטלים במחשבה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם וכו' כאותה תרומה שנתן ישראל לכהן מן הגורן אלמא ב' תרומות כתיב בקרא ואתרוייהו קאי ונחשב וכו':

אומד - שאומד מדעתו בלא מדה כמה סאין יש ונותן תרומה לפי אומדו:

מחשבה - שאינו מפריש' מיד אלא נותן עינו ליטול תרומה בצד זו ואוכל בצד אחד. וכל הך מלתא נפקא מונחשב ומעשר דגן קרייה:

דף נט.

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן - כדאמרינן בריש פירקין. עשר תעשר במחשבה והיינו מחשבה שאינו מונה עשירי אלא מפריש כל מה שעולה בדעתו:

מאליו קדוש - כגון שהיה מונה ויצאו ט' וי' נשתייר בדיר קדוש כל מקום שהוא:

ט' יאכל במומו - והואיל וקראו עשירי קדוש במקצת כדאמרינן לקמן מעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קראו י' וההיא קדושה דט' אינה קדושה גמורה ליקרב כדילפינן בשלהי פרקין [ס.] והעשירי מעשר וקרב אלמא מאיליו הוא קדוש דהא לא דבר כלל:

שאני התם - להכי קדוש דאיברר ליה שהוא י' שהרי יצא באותו פתח עם הט' אבל אם נשתייר בדיר או יצא בפתח אחר אימא מאיליו לא קדוש:

דלמא - מש"ה פטורים דאיפטרי להו במנין הראוי כשנמנו הט' היה עדיין העשירי חי וראוי להמנות עמהם ולהשלימו ונמצא שמנינו היה ראוי להעשר והילכך אע"פ שמת הי' נפטר:

דהא אמר רבא וכו' - ולעולם אי הוה עשירי קיים ונשאר בדיר לא הוה חיילא עליה שם קדושה:

והי' מעשר - אלמא קדוש מאיליו דהא מעשר קרו ליה:

הא מני - דקתני ט' חולין:

דף נט:

אף הט' אינו קדוש וכו' - אמתני' קאי דקתני קרא לט' י' ולי' (ט') [י'] ולי"א י' אין אחד עשר קדוש הואיל ולא נעקר שם הי' ממנו שקראו לי' י' ותו לא מצי חל שם י' אי"א אבל ט' קדוש אע"ג דלא נעקר שם הי' (עם) [מן] הי' וקאמר ליה ר"ש אף ט' אינו קדוש וכו':

י"א (וכו') שעושה קדושה ליקרב - כדאמרינן לקמן אם מן הבקר לרבות [אחד] עשר לשלמים ואפ"ה אינו קדוש אא"כ נעקר וכו':

ט' - שאינו קדוש אלא ליאכל במומו אינו דין וכו':

וקא מהדר להו רבנן היא הנותנת - כלומר מזה שאמרת היא הנותנת טעם שלנו דודאי קדוש וכו' ליאכל במומו אפילו לא נעקר שם הי' ממנו די"א דעושה קדושה ליקרב אי לא נעקר שם י' לא אמרינן דליקדוש קדושה חמורה כולי האי כיון דקרא ליה י' ותו לא חייל שם י' זמנא אחריתי אבל ט' דקדושה קלה לחומרא בעלמא ולא ליקרב אפילו לא עקר וכו' דהוברר העשירי שכבר יצא י' והא דקתני לעיל הט' חולין משום דנשתייר בדיר ולא נעקר שמו ולא קראו ט':

מנין הראוי - אם היו י' טלאים בדיר והתחיל ומנה ט' ומת י' בדיר או יצא בפתח אחר פטורים הט' ואין צריכין להצטרף לגורן אחר הואיל ומנין ראוי היה להשלים בשעת מנין:

קפץ אחד מן המנויין לתוכן - ס"ד דהא מנויין בשלא הגיעו לי' אלא כשהיה מונה עד ששה קפץ (ו') [א'] לתוך הדיר פטורים אותם שבדיר כולם אם אינו מכירו הואיל ונתערבו יחד פטור ביניהם הוו כולן פטורים דשוב אין אחד מהם ראוי למעשר ליקרב:

ומנויין גופייהו - איפטרי במנין הראוי:
דילמא - האי מנין דעשר עלייהו:
ומשני לא מצית אמרת - דעשר עלייהו דההוא בסיפא קתני לה קפץ אחד מן המעושרים בתוכן כולן ירעו וקס"ד דהאי מעושרין היינו חולין שעשר עליהן והשתא לא דייק אמאי ירעה:
מעשר דוקא - דעשירי קפץ לתוכן ומנויין היינו דעשר עלייהו כדאמרינן ודייקא נמי דהא מתעשרין היינו עשיריים מדקתני כולן ירעו ואי חולין הוא האי דקפץ אמאי ירעו:
ולא שכבר עבר תחת השבט - והאי שכבר עבר תחת השבט מאי אתא למעוטי שכבר עבר ועישר עליו צריכא למימר דתו לא מעשר:
אלא ודאי שעבר במנין הראוי - ומת י' בדיר וקא ממעט ליה קרא דשוב לא יתעשר:
מנויין פטורים - דאפטרו במנין הראוי:
לגורן אחר - מהני ג' גרנות דמעשר בהמה:
ויצאו ו' - תחלה בפתח זה:
והד' - אחרים בפתח אחר:
והשאר - ארבעה שיצאו בפתח אחד:
מצטרפין לגורן אחר - שלא היה מנין ראוי להשלים בשעה שיצאו שהרי לא שם אלא שמונה בדיר שכבר יצאו הו':
הו' ראשונים - שמנין הראוי היה להשלים כשיצאו הח' והשמונה מצטרפין לגורן אחר שלא היה מנין ראוי להשלים:
ואל לאו - שיצאו בפתח הד' אחרי':
יצאו ארבעה - תחלה בפתח זה וו' אחרים בפתח אחר:
והשאר פטורים - דהא כשיצאו ד' ראשונים היו מנין ראוי להשלים:
ואם לאו - אלא שיצאו בפתח הד' ראשונים הד' ראשונים וו' פטורים במנין הראוי כשיצאו הו' היו הד' אחרונים ראוין להשלים הא ד' אחרונים מצטרפין לגורן א':
ואם לאו - אלא נחלקו ויצאו ג' בזה וג' בזה ובבת אחת התחילו לצאת אלו מכאן ואלו מכאן:
ד' (**וה'**) [**וד'**] **פטורים** - במנין הראוי:
הא אמרה רבא חדא זמנא - לעיל יעבור ולא שכבר עבר:
ודאי מנין הראוי - כגון דלא היו אלא י' ויצאו ח' בזה וב' בזה אמרינן פטורים הח' דמנין היו להשלים ודאי. ספק מנין הראוי כגון הכא דהנך ו' חזי להכא ולהכא להשלים ד' ראשונים או ד' אחרונים אימא אי נפקי בפתח ראשונים לא נפטרו הד' אחרונים דלא

נחשביה מנין הראוי בשעת מנין דשמא ו' הנותרים יצאו בפתח ראשונים והרי סופו הוכיח קמ"ל:

לא יאמר אברור עשרה - אברור לאו משום כחושים ושמנים אלא אטול י' מהם ואכניסם לדיר ואטול אחד במנין עשירי:

והשאר פטורים - דלא היה צירוף ולא קבעתן זמן הגורן:

אלא כונסן כולן לדיר - וקובע זמן הגורן על כולן דלא ידעת הי מנייהו לאפוקי ומונה י' ונוטל אחד והשאר מצטרפין לגורן א' וכו' והתניא וכו':

דף ס.

והתניא וכו' והשאר פטורים - ואת אמרת מצטרפין לגורן אחר:

ברגלא - בשבת ששואלין הלכות הרגל ל' יום לפני הרגל:

להכא ולהכא - ומפטרי האחרים במנין הראוי:

וכי מטי עשרה - ובעי למקריי' י' קרייה חד כמרישא והתחיל למנות א"ב ג"ד והוי אחרון שהוא י"ט עשירי למנין אחרון ונפטרו בי' וט' ג"כ נפטרו במנין הראוי ול"ל לאוקמא בב' פתחים:

קסבר מאליו קדוש - אע"ג דקרייה חד והט' אחרונים לא הוו להו שום פטור הלכך אוקמוה בב' פתחים:

ולשני ליה כגון שמנאן זוגות - כשיצאו ב' קרנהו חד ולד' קרנהו תרי וכי מטי לט' נפקי י"ח והט' יצא בעשירי הלכך כולן פטורים דכל זוג וזוג איכא חד דמפטר בי' אחרון וחד דלא מפטר וכיון דאין יודעין איזה ט' חייבין כולן פטורין כדקתני מתני' [נח:] קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין:

קסבר י' למנין בהמות קדוש - דמן ה' זוגות ראשונים הוי ה' האחרון קדוש ואע"ג דהוא קרייה ה' ותו לא מפטרי ט' אחרונים והט' הוי חייבים ודאי:

אמיה דרב הונא - זכתב לבן חכם כמותו:

דשני ליה שמעתא - לרביה:

כשמעתיה ברגלא - שעלתה בידו תירוץ ההלכה לפני רבו כשמעתא דרביה דמנין הראוי וי' קדוש מאליו ברגלא שהיו העם מרובין ויצא טבעו:

מתני' יצאו ב' כא' - זה אצל זה ברוחב הפתח מונה אותם ב' ב' כאלו יצאו זה אחר זה:

ט' ועשירי מקולקלין - יצאו ב' בו' או בז' ומנה לשניהם כא' נמצא שהט' לחשבונו הוא עשירי לבהמות והי' הוא י"א ומש"ה הוו מקולקלין מלהקריב וירעו ולא דמי לקרא לי' ט' ולי"א י' הי' מעשר וי"א קרב שלמים דהתם נפיק א' א' וכי מטא ט' קרייה עשירי וי' קריי'

תשיעי וי"א עשירי מבריר לכ"ע שהט' ט' והי' י' ואיהו הוא דשוגה וטעה הלכך קדוש העשירי במעשר גמור ושלפניו ושלאחריו קדושים מגזרת מלך כר"מ לקמן אבל הכא דיצאו ב' בתחלה ביחד דדמו כא' ולא מבריר עשירי הלכך לאו מעשר גמור הוא מאליו וכדאמרינן איהו נמי לא הוי הלכך מקולקלין. ואית דאמרי להכי לא הוו קדושים גמורים עשירי מעשר וי"א שלמים משום דמתכוין הוא דלא טעה ואמרינן במס' נזיר בפ' (ב"ש) ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש [לב.] גבי מעשר טעותו ולא כוונתו וטעות הוא חדא דר"נ אמרה ואיתותב ועוד דשמעתא וסוגיא דהכא בגמ' לא מתוקמא בהכי שפיר:

וכי יש תמורה עושה תמורה - סבר ר"י דהאי י"א הוי תמורה דהאי י' כ"ד זה יהיה תחת י' דמי ואין תמורה עושה תמורה דכתיב והיה הוא ותמורתו [ויקרא כז] ולא תמורה דתמורתו בפרק קמא דתמורה [ה:]:

אמרו משום ר"מ - אינה תמורה שאם היה תמורה לא היה קרב דתמורת מעשר אינה קריבה במס' תמורה בס"פ אלו קדשים (תמורה כא.) דכתיב לא תפדה כי קודש הם [ויקרא כז] הם מוקדשים ולא תמורתן ובבכור כתיב וילפי' [מעשר] מינה:

למנין שלו - לזוגות זוגות קדושים ב' המעשרים ולקנטריס קדושים מאה העשיריי':

למנין בהמות - זוגות זוגות קדוש אחרון שבזוג א"כ ולקנטריס קדושים אותם היוצאים בפתח עשיריים כגון בכל ק' וק' קדושים י' ואם ניכרים הרי טוב ואם לאו ירעו כולן:

בשלמא למ"ד למנין שלו - חלה הקדושה מש"ה חלה קדושה קצת על הי"א שקרא י' וב' מקולקלים דלי' קרי ט' ולי"א י' ול"ד היכא דנפיק זא"ז וכי מטא ט' קרי ליה עשירי וכי מטי י' קרייה ט' וכי מטא לי"א קרייה י' דהתם מבריר י' שהוא י' גמור וקדוש קדושה ליקרב:

אלא למאן דאמר למנין בהמות קדוש - ובתר מנינא דידיה לא אזלינן מידי ביצא זוגות זוגות אמאי מקולקלין להויא (לבהמות עשירי גמור וכו')

עשירי לבהמות עשירי גמורים והי"א חולין:

דלט' ט' קרי ליה - כלומר כל מה דקרי ליה לט' אפילו קראו י' ט' הוי ולעשירי עשירי הוו:

היכא דאכוון לאפקינהו הכי חשיב מנין:

למפרע שקרא לא י' ולב' ט' וכן עד עשרה ונמצא שקר לי' א':

דף ס:

אלא בסמוך - כלומר העשירי עצמו סמוך אצל גופו אלא בסמוך סמוך לי' דהיינו ט' וי"א:

אף טעותו מיוחדת - שאין ב' קדושים ע"י טעות ואת אמרת ט' וי"א קדושים:

עד שישתוק בט' - שלא ידבר כלל שאם קרא ט' תו לא הוי טעות אם קרא לי' ט' אלא כמאן דקרייה י' ותו לא מקדיש י"א בי' דתרי זמני ט' הוי טעותא לאו מידי הוא וכ"ש אי קרא לט' ט' ולי' י"א קדוש דהא לא נעקר שם י' מנייהו כדאמרינן ואי קרייה לט' י' הוי קדוש ט' ותו לא מקדיש י"א:

דסבר לה כר"י דאמר - במתני' טעות מעשר תמורה וכיון דעבדיה י' לט' תו לא עביד י"א תמורה:

דסבר לה כר"ש אבוה דאמר - במסכת תמורה אין ממיר וחוזר וממיר באותה בהמה עצמה בפ"ק דתמורה [ט.] אמרה ר"י אליבא דר"ש ותניא כותיה:

י' וחולין מעורבין - דחד הוי חולין דט' הוא וט' קרינן ליה ואידך הוי י' גמור:

עשירי מאליו קדוש - ולא ידעינן אי חולין אי מעשר הלכך ירעו והגוזז והעובד בהם אינו לוקה דאימור בשל חולין עבד:

קראן י' י' וט' מעורבין - ובב' יש קדושה אחת דחד הוי ט' וקריי' י' (וקדוש י') (אבל) [ונאכל] במומו כדרבינן עליל מוכל מעשר והי' מעשר גמור ומדלא ידעינן הי מנייהו מעשר ירעו והגוזז והעובד בהם לוקה דשניהם קדושים (וכו'):

י' וי"א מעורבין – וב' קדושים דהא לי"א קרא י' ואע"ג דלא נעקר שם י' ממנו קדוש י"א הואיל ובב"א נקראו ולקמן פליגי איכא מ"ד יקרבו ואמ"ד ירעו ואמ"ד ימותו:

י' וחולין מעורבין - די' קדוש ממילא וי"א י"א קרייה:

הא - יצאו ב' בי' תו ל"ל היינו רישא יצאו ב' בט' וקראן ט' י' וחולין מעורבין הוי כיצאו שניהם בי' וקרא י"א:

והיכא דקרא י' הוי נמי כיצאו ב' בי' וקראן עשירי דהא דין רישא לסיפא דמי בתרוייהו נפק חד חולין וחד י':

הא קמ"ל - סיפא:

דכל (בת אחת:)

בת אחת תרוייהו קדשי - ואפילו י"א דהא מרישא לא שמעינן שהרי תשיעי קדוש בלא עקירות י' אבל יצאו ב' בי' הו"א דלא נתקדש הי"א אפילו קראו י' משום די"א בעי עקירת שם עשירי:

להא שמעתא - יצאו ב' בי' וקרא י' דבק קדושים:

י' ולא דבר - וקרא לי"א עשירי דודאי לא קדש הואיל ולא נעקר שם עשירי ובת אחת לא הוי דנימא מגו דחייל אא' חיל נמי אאידך:

דאי לא תימא הכי - דבת אחת תרוייהו קדושים:

ולא קדם - דאי קדם הוי הקודם י' והי"א חולין דלא נעקר שם י' והוי עשירי וחולין מעורבין אם אינו מכירן:

וקרייה י"א - ואיכא עקירה ומיהו י' גמור הויא י' די' קדוש מאליו:

והדר איערוב וקראן עשירי - ואין ידוע איזה מהם היה קודם דלהוי איהו י' והאי ליקרב שלמים כדין י"א הלכך מעורבין הן ודינן מפורש לקמן דפליגי ביה:

דהדר איערוב - ויצאו כאחת ורבותא קמ"ל דאע"ג דקרייה לי' נמי י' קדוש י"א הואיל ומעיקרא מיהת איעקר שם י':

וכמאן - הם דקחשיב עקירה בי' כי קרייה י"א דלא כרבי לקמן. ואי קשיה לוקמא כגון דקרייה להההיא דקדים דאפיק רישיה ט' לד"ה הויא עקירה הא לא קשיא דהואיל וקריי' לט' ט' ותו לא הוי עקירה אז קרייה לי' ט' דתרי זמני ט' לאו כלום הוא:

כי אמר רבי - עקירה י"א לא הויא עקירה היכא דאית ליה אכתי בהמות טובא לעשר דאמרי' הא דקרייה י"א חד עישורא קאמר כלומר הרי אחד מן המעשרות שהפריש מדיר זה וי' קרייה הכא דלית ליה טפי דתו ל"ל למימר הוי מעשר אחד הלא אין כאן עישור ב' אלא ודאי י"א קרייה (והלא בעיקר תלמודא קא פריך ליה):

יצאו ב' בעשירי - וקרא י' ירעו ויאכלו במומן:

יקרבו - בשלמים דשלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כר"מ במנחות ומעשר לא הלכך אי קרבי תרוייהו מעשרי אשתכח דגרע לי"א דהא דיניה קרב שלמים וליתן חזה ושוק לכהן כיון דלא ידע הי מנייהו הוי י"א הלכך קרבי תרוייהו שלמים:

רבנן הוא - דפליגי על ר"ש דאמרי אין מביאין קדשים לבית הפסול לשריפה שלא כדין והכא כי קרב המעשר שלמים ויהיב תרי זמני חזה ושוק לכהן ואינו נאכל אלא לכהנים ושמא לא ימצאו כהנים הרבה לאכול ולא יאכל לב' ימים ולילה אחד וישרפום משום נותר. ופלוגתא דר"ש ורבנן בפ' כל הזבחים דקתני אשם שנתערב בזבחים ר"ש אומר ב' ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהם והיינו ליום ולילה כדין אשם אמרו לו אין מביאין אשם לבית הפסול שמא לא יאכלו ליום ולילה אחד:

דף סא.

והתנן אמרו לו משום ר"מ - לר"י אלו היה תמורה לא היה קרב דמכלל דלר"י קרב י"א שלמים דאי לא מאי מהדר ליה. וכ"ת לר"מ למאי [דס"ל] קאמר דה"ק דלדידיה דס"ל דקרב שלמים מש"ה עביד תמורה דלאו תמורה היא דאלו היה תמורה לא היה קרב:

שזה עושה קדושה ליקרב - שלמים עושים בהמה אחרת קדושה ליקרב אם המירה בהם וזה י"א אין עושין בהמה אחרת ליקרב דס"ל כי טעמיה דתמורת מעשר תמורה הוא ואין תמורה עושה תמורה:

אם מן הבקר - גבי שלמים כתיב בויקרא וקרא יתירא הוא דכתיב למטה ואם מן הצאן קרבנו ממילא ידעי' דלעיל מיירי בבקר אלא ה' דהבקר לרבות י"א לשלמים אם קראו עשירי:

הקדש לפניו מקדש - (הקדיש) המתפיס (תמימים) [בהמה] א' בתמורה לפניו מקדש קודם שהוא עצמו קדוש או לאחריו מקדש לאחר שהוא עצמו קדוש הוי אומר לאחריו מקדש ולא לפניו וטעות מעשר תמורה הוא הלכך י' שעדיין עצמו לא קידש היאך עושה את הט' קדוש גמור ליקרבץ והך ברייתא בת"כ וסתם ספרא ר"י פ' אלו הן הנחנקין:

בזמן הזה - דאין ראוי להקריב ומשום תקלה דלא ליתו למיכליה בלא מום לא אמרינן ירעו אלא ימותו:

לישדינהו - וישליכם לרעי' עד דנפיל ביה מומא:

קרא - השליח לט' י' קדוש דהא לא אפסדיה מידי שהרי במומן יאכלו:

לי"א עשירי אינו קדוש - דאפסדיה אימורין חזה ושוק דבעי לאותבינהו לכהן הלכך א"ל לא לעוותי שדרתיך ולדעת כן לאו שלוחי אתה:

אינו קדוש - דהאי נמי לעוותי הוא דבעי לאמתוני עד שיומם:

כדעת בה"ב - כפי שהשליח יודע דעת ב"ה אם עינו יפה תורם אחד ממ' ואם עינו רעה אחד מס' לתרומה גדולה שכך שיערו חכמים:

פיחת עשרה - שתרם א' ממ' בעין יפה או הוסיף שתרם אחד מס' תרומתו תרומה ואמאי לימא ליה כי פיחת עשרה והפסידו לא לעוותי שדרתיך: